

25 Οκτωβρίου 2023

Χαμπής Τσαγγάρης: Πρωταθλητής κληρονομιάς

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Γλυπτική, Ζωγραφική & Αγιογραφία και Φωτογραφία /
Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Ο σπουδαίος χαρακτήρας Χαμπής Τσαγγάρης βραβεύθηκε πρόσφατα από την Eurora Nostra, στην κατηγορία «Πρωταθλητές κληρονομιάς», σε ειδική τελετή που έγινε στη Βενετία. Με αυτή την αφορμή, επτά πρόσωπα από την Κύπρο, συνεργάτες και φίλοι του, σκιαγραφούν το πορτρέτο του ανθρώπου που χάραξε νέους δρόμους στην τέχνη και τον πολιτισμό της Κύπρου.

Στο Palazzo del Cinema στη Βενετία, σε μια ξεχωριστή τελετή στις 28 Σεπτεμβρίου, ο Χαμπής Τσαγγάρης παρέλαβε το βραβείο της Eurora Nostra για τα επιτεύγματά του στην ενίσχυση των συνδέσεων και της κατανόησης ανάμεσα στις κοινότητες και τις διαφορετικές κουλτούρες στη δικοινοτική Κύπρο, μέσω της δουλειάς του με την πολιτιστική κληρονομιά. «Με μια παθιασμένη και συμπεριληπτική προσέγγιση, έχει αφιερωθεί στη μετάδοση γνώσης τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, ενσωματώνοντας την παραδοσιακή κυπριακή αφήγηση στις προσπάθειές του. Έχει προσεγγίσει έναν εντυπωσιακό αριθμό ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων μαθητών. Οι καινοτόμες ιδέες του και η δέσμευσή του στην τέχνη ως μέσο για τη μετάδοση ουσιαστικών μηνυμάτων, αποτελούν έμπνευση για άλλους Ευρωπαίους πολίτες», ανέφερε η κριτική επιτροπή των βραβείων Eurora

Η απειλή των δράκων

ΑΝΔΡΟΥΛΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: Ένας αυθεντικός και ταλαντούχος Κύπριος

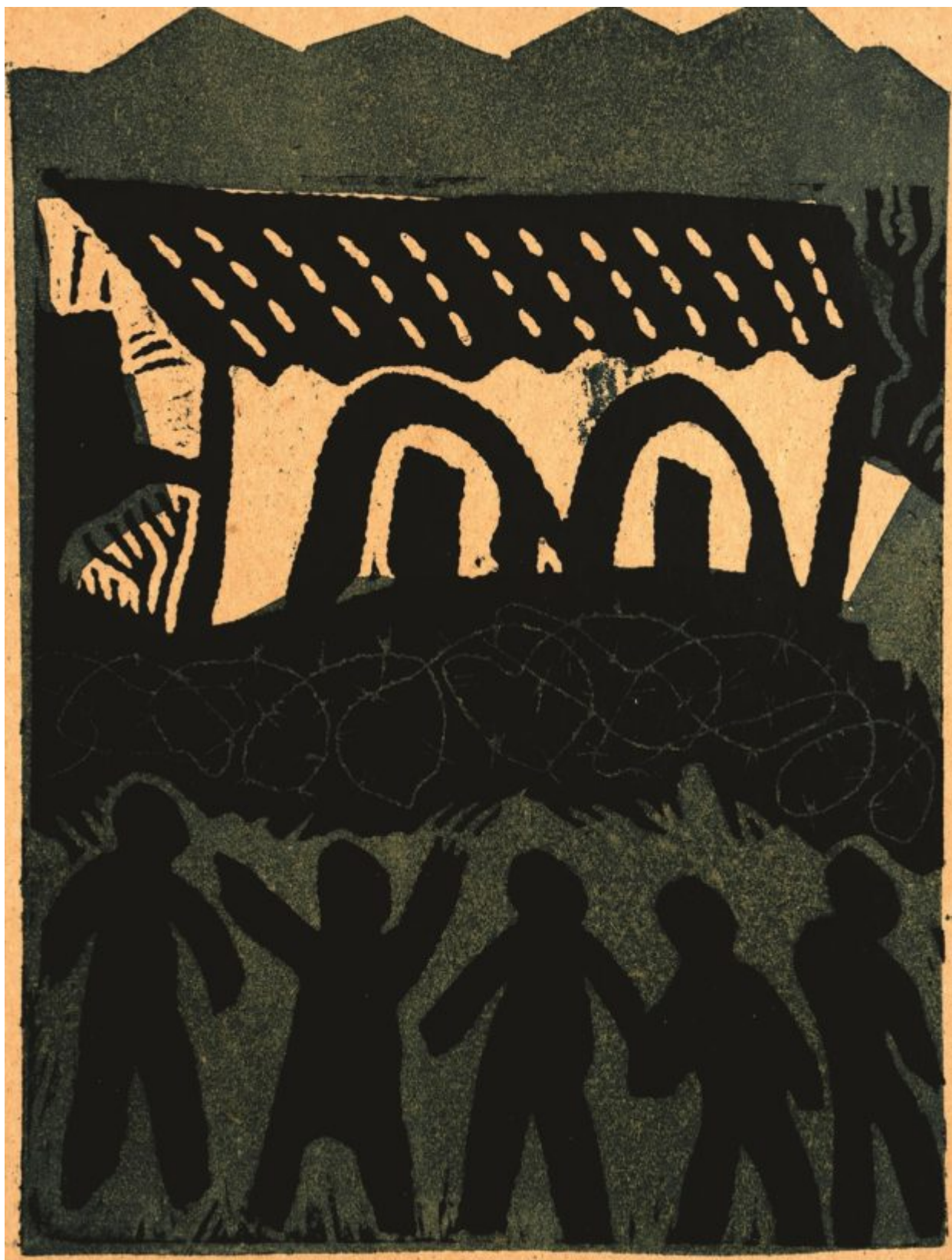
Γνωρίζω προσωπικά τον Χαμπή τα τελευταία τριάντα χρόνια. Γνώρισα για πρώτη φορά το έργο του από έκθεση που φιλοξένησε ο σύζυγός μου στο ΚΕΜΑ το 1988. Τον επισκέφτηκα στα Πλατανίσκια, όταν πρωτοπήγε εκεί με τη φιλοδοξία να μετατρέψει ένα ερειπωμένο σπίτι σε εργαστήριο, θερινό σχολείο και εκθεσιακό χώρο, και τα κατάφερε παρόλες τις αντιξοότητες που συνάντησε. Το δεύτερο

μεγάλο του επίτευγμα ήταν η μετατροπή ενός παλιού παραδοσιακού αλλά εγκαταλειμμένου φούρνου στην παλιά Λευκωσία, σε ένα όμορφο εκθεσιακό χώρο έργων χαρακτηριστικής, που φιλοξενεί όχι μόνο δικά του έργα αλλά και άλλων από την Κύπρο και το εξωτερικό. Στη μετατροπή αυτού του χώρου βοήθησε πληθώρα εθελοντών φίλων του Χαμπή, και φυσικά είχε την ένθερμη υποστήριξη του δήμου Λευκωσίας και του δημάρχου της.

Αυτό που πάντα με εντυπωσίαζε στον Χαμπή, ήταν η αυθεντικότητα ενός ταλαντούχου Κύπριου που εξέπεμπε ταπεινοφροσύνη, καλοσύνη και αγάπη για τον τόπο, για τον άνθρωπο και τις παραδόσεις του, τις οποίες αποτύπωνε με έναν ιδιαίτερο τρόπο στις χιλιάδες των έργων του, που ήθελε να μεταδώσει και στις νεότερες γενιές μας. Διάχυτη είναι πάντα η αγάπη της μάνας του, που τον μεγάλωσε με τις πιο πάνω αρχές και τον ενέπνευσε ως άνθρωπο και ως καλλιτέχνη.

Είναι γι' αυτόν τον λόγο που αποφάσισα να προωθήσω τον Χαμπή για βράβευση από την Europa Nostra της οποίας είμαι αντιπρόεδρος, με το Ευρωπαϊκό Βραβείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς, στην κατηγορία «Heritage Champions», κάτι που πετύχαμε. Η χαρά και η ικανοποίηση γι' αυτή την πανευρωπαϊκή αναγνώριση για τον Κύπριο Χαμπή, τον άνθρωπο και χαρακτήρα, είναι απερίγραπτη.

Τα σπίτια μας, 2, ξυλογραφία, 1979

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΟΥΚΑΡΑΣ: Εργατικός και πεισματάρης

Με τον φίλο και κουμπάρο μου Χαμπή μας συνδέει μια κοινή παράλληλη

καλλιτεχνική πορεία 55 και πλέον χρόνων. Το χαρακτηριστικό έργο του Χαμπή, μεγάλο και πρωτοποριακό, πολυσύνθετο και πολυδιάστατο στο περιεχόμενο, τέλεια και άριστα επεξεργασμένο στην τεχνική εικαστική του δομή. Κάνει το εξαίρετο πλούσιο ταξίδι του στην κουλτούρα του λόγου του μύθου της λαϊκής αρχιτεκτονικής της Κοντέας και του Μεσαορίτικου κάμπου, χαράσσοντας καινούργιους δρόμους που του δίνουν δίκαια τον χαρακτηρισμό ο Χαρακτήης της Κύπρου.

Το ξεκίνημα της καλλιτεχνικής του πορείας, καθαρά ζωγραφικό με πολύ έντονους χαρακτηριστικούς πειραματισμούς, θα ακολουθήσουν τα πρώτα του χαρακτηριστικά έργα πλούσια σε θεματολογία που θα τον οδηγήσουν στον μεγάλο χαρακτήη Τάσσο. Ο Χαμπής ακολουθεί τους χαρακτηριστικούς και αισθητικούς κανόνες του δασκάλου του, αλλά με έναν καθαρά προσωπικό ολόδικό του εκφραστικό τρόπο. Συνεχίζει την επαγγελματική του δημοσιογραφική ανέλιξη ως ανταποκριτής της «Χαραυγής» στη Μόσχα. Οι σπουδές στο τμήμα Γραφικής Τέχνης της σχολής Σουρικόβ θα του μεγαλώσουν το τεχνικό πεδίο γνώσης και την αισθητική του σκέψη. Θα οργανώσει πολλές ατομικές εκθέσεις στην Κύπρο και το εξωτερικό, με έργα εμπνευσμένα από τους αγώνες και τις αγωνίες των ανθρώπων του τόπου μας. Θα χαράξει όμορφα ποιητικο-ρεαλιστικά τοπία με τη δική του πάντοτε δυναμική ιδιοσυγκρασία.

Έδωσε υψηλά δείγματα εικονογράφησης κυπριακών παραμυθιών, με τέλεια και άρτια γραφική χαρακτηριστική διάσταση - χαρακτηριστικό έργο του «ο Σπανός και οι 40 Δράτζοι». Τα χαρακτηριστικά του Χαμπή πλημμυρίζουν από εκφραστική δύναμη και εσωτερική ανάταση. Ο Χαμπής, πάντα εργατικός και γιναξιής (πεισματάρης) έδωσε σ' εμάς δυο υπέροχα μουσεία χαρακτηριστικής, δώρα της μεγάλης του αγάπης για την τέχνη και τους ανθρώπους, προσφορά ιδιαίτερα στα καλλιτεχνικά δρώμενα του τόπου μας. Η καλοκαιρινή Σχολή Χαρακτικής Χαμπή, με δωρεάν μαθήματα στα Πλατανίσκια και σε πολλούς άλλους υπαίθριους χώρους, αποτέλεσε πραγματικό φυτώριο για νεαρούς καλλιτέχνες. Εύχομαι στον Χαμπή καλή συνέχεια, υγεία, χαρά και δύναμη στην όμορφή του πορεία, με όλη μου την αγάπη.

Μαντήλιν ολομέταξο της Μαργαρίτας

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΓΙΟΜΑΜΙΤΗΣ: Ο Χαμπής μας έδειξε έναν άλλο κόσμο

Ο Χαμπής είναι ένα από τα αγνότερα πρόσωπα που υπάρχουν στην Κύπρο της διαφθοράς, της μαφίας του κυνηγιού του κέρδους. Η αγάπη του και η διάθεσή του να μοιράζεται και να προσφέρει, επηρέασε θετικά πολλούς ανθρώπους. Ο Χαμπής επηρέασε βαθιά κι εμένα και την οικογένεια μου. Αυτό νομίζω θα μπορούσαν να το πουν και πολλοί άλλοι από όσους κατά καιρούς συμμετείχαν στα μαθήματά του. Μοιραζόμαστε το ίδιο όνειρο της προσφοράς και της αγάπης που θα μας οδηγήσει σε ένα καλύτερο φωτεινό αύριο. Ο Χαμπής μας έδειξε έναν άλλο κόσμο. Έναν κόσμο όπου μπορεί κάποιος να είναι ευτυχισμένος προσφέροντας. Προσφέροντας χαμόγελο, γνώσεις, ενθάρρυνση, μαθήματα ζωής, χαρά και αγάπη. Με το παράδειγμά του μας κάλεσε να χαράξουμε, «γιατί όπου χαράσσεις βγαίνει φως», όπως έλεγε ο δάσκαλός του ο Τάσος.

Ο Χαμπής χαίρεται να γνωρίσουν και οι άλλοι αυτό που γνώρισε και αγάπησε εκείνος. Μοιράζεται τις γνώσεις του. Αυτό δεν το κάνει για τα χρήματα ή οποιοδήποτε άλλο όφελος. Το κάνει για την «καρκιάν» του και την «ψυσήν» του. «Πιερωμή μας εν τα χαμόγελα των μαθητών μας» λέει. Το μότο της ζωής του είναι «κάλλιον να δκίας παρά να πκιάνεις». Πολύ σημαντική είναι επίσης η

συμβολή του στην ανάπτυξη δεσμών ανάμεσα στις δυο κοινότητες μέσα από κοινές εκθέσεις με Τουρκοκύπριους καλλιτέχνες.

Οδός Αμμοχώστου, μεταξοτυπία

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΩΡΚΑΤΖΗΣ: Ενίσχυσε τη θέση της Λευκωσίας ως πρωτεύουσα πολιτισμού

Η βράβευσή του φίλου Χαμπή Τσαγγάρη με το Ευρωπαϊκό Βραβείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2023 (European Heritage Awards/Europa Nostra Awards) στην κατηγορία Υπέρμαχοι Κληρονομιάς (Heritage Champions) είναι μια δίκαιη διάκριση για τον ίδιο και το έργο του. Με όραμα, ζήλο αλλά και απεριόριστη αγάπη στο αντικείμενο και τον τόπο του, κατόρθωσε να αλλάξει τον χαρακτηριστικό χάρτη της Κύπρου, διαδίδοντας την τέχνη της χαρακτηριστικής στους νεότερους και σε κάθε γωνιά της ελεύθερης πατρίδας μας.

Μέσα από το πλούσιο έργο του δεν ξεχωρίζουμε μόνο τη ματιά ενός ευαίσθητου καλλιτέχνη, αλλά και τη βαθιά αγάπη του για την Κύπρο, την οποία ανέδειξε με πολλούς τρόπους. Ο δε αγώνας του αγαπητού φίλου Χαμπή να καταστήσει τον πολιτισμό κτήμα και βίωμα του κάθε απλού ανθρώπου, ευγενής και ανιδιοτελής. Ο ίδιος ο Χαμπής έχει αφιερώσει όλο του το καλλιτεχνικό έργο στο να γνωρίσει σε όλους μας την τέχνη της χαρακτηριστικής, όπως ο ίδιος την αγάπησε και την ανέδειξε, για να εκφράσει τις σκέψεις και τις ιδέες του. Και βεβαίως αποτέλεσε παράδειγμα για πολλούς νεότερους καλλιτέχνες, οι οποίοι ακολούθησαν την τέχνη και μας χάρισαν επίσης πολλά και σημαντικά έργα.

Η κληρονομιά, που μας αφήνει ο «Χαμπής ο Χαράκτης», ο καλλιτέχνης, ο δάσκαλος, ο άνθρωπος, είναι πλούσια και ανεκτίμητη και δεν πρέπει να χαθεί. Γι' αυτό και στον δήμο Λευκωσίας είμαστε περήφανοι που φιλοξενούμε στο ιστορικό κέντρο της πόλης μας το Μουσείο Χαρακτητικής Χαμπή. Πρωτίστως διότι μοιραζόμαστε το ίδιο όραμα, να φέρουμε την τέχνη της χαρακτηριστικής πιο κοντά στον κόσμο, αλλά και επειδή, για μας, ήταν ιδιαίτερα σημαντικό η πορεία του Χαμπή να ενταχθεί στην πολιτιστική διαδρομή της πόλης και να ενισχύσει τη θέση της Λευκωσίας ως πρωτεύουσα πολιτισμού για την Κύπρο.

ΕΥΑΓΟΡΑΣ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗΣ: Ένας δικός μας άνθρωπος και καλλιτέχνης

Ο Χαμπής είναι ένας άνθρωπος που συνεχώς προσφέρει στον συνάνθρωπό του. Όχι μόνο μέσα από την τέχνη του, τη χαρακτηριστική, τα μαθήματα σε χιλιάδες κόσμο, τα Μουσεία Χαρακτικής που δημιούργησε στην Πλατανίστεια και στη Λευκωσία, τα παραμύθια και βιβλία που έγραψε, αλλά και μέσα από ένα χαμόγελο (ακόμα και τα μάτια του χαμογελούν) όταν σου προσφέρει σταφύλι από την αυλή του, όταν σου χαρίζει ένα χαρακτηριστικό, όταν σε φιλεύει με ζιβανία ή όταν σε παίρνει σε μια ταβέρνα. Η αγάπη ξεχειλίζει από μέσα του.

Γνώριζα τον Χαμπή, αλλά ήρθαμε πιο κοντά το 2015, όταν ήρθε στο Γυμνάσιο Αγίου Δομετίου για ένα μάθημα χαρακτηριστικής. Για να τον ευχαριστήσω, έγραψα ένα τραγούδι και του το τραγουδήσαμε. Αργότερα, στο εργαστήρι του, μου έδειξε ένα χαρακτηριστικό που ετοίμαζε για το ποίημα του Μ. Πασιαρδή, «Θέλω να κάψω από αγάπη για σένα». Βλέποντας το, του εισηγήθηκα να χαράξει και το «Μαντήλι ολομέταξον» του ίδιου. Σε λίγο καιρό σχεδίασε τρία χαρακτηριστικά τα οποία ολοκλήρωσε αργότερα. Όπως ο πατέρας του ο Αντρικκός χάραζε τη γη με το αλέτρι, έτσι και ο γιος του, χάραξε τον κόσμο της Κύπρου και τον χάρισε στα πέρατα της οικουμένης. Αυτός είναι ο Χαμπής. Ένας δικός μας άνθρωπος και καλλιτέχνης, αλλά ταυτόχρονα ένας καλλιτέχνης με παγκόσμια ακτινοβολία.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ: «Κάλλιον να θκιάς παρά να πκιάνεις»

Αυτό το ρητό διαχέει τη ζωή του δασκάλου, φίλου και χαρακτήρα Χαμπή Τσαγγάρη. Όσοι συναναστρεφόμεστε μαζί του ξέρουμε πόσο γενναϊόδωρος είναι ο Χαμπής, όχι μόνο με τους φίλους του αλλά και με ανθρώπους που συναντά πρώτη φορά και εκπέμπουν μια θετική ενέργεια, ένα φως. Το ίδιο φως κατακλύζει τον Χαμπή. Η ζωή του είναι μια ζωή προσφοράς. Στόχος ζωής η διάδοση της χαρακτηριστικής στην Κύπρο. Από τη μια γωνιά της πατρίδας μας στην άλλη. Πλατανίστεια, Σια, Δευτερά, Λαζανιάς, Πλάτρες, Κλήρου, Πέρα Ορεινής, Λάρνακα (Σπίτι της Κοντέας), Αγία Βαρβάρα, Καλοπαναγιώτης, Δωρός – είναι μερικοί από τους τόπους από τους οποίους πέρασε ο Χαμπής με την ομάδα του οργανώνοντας δωρεάν εργαστήρια χαρακτηριστικής, διαλέξεις και εκθέσεις. Ο Χαμπής πάντα μπροστάρης, αψηφώντας την κούραση, διαθέτοντας αφειδώλευτα τον εαυτό του και αρκετές φορές καταπονώντας τον, πάντα από τη μεγάλη του αγάπη για τους άλλους.

«Αν θα μάθεις, θα μάθεις τώρα», του έλεγε ο δάσκαλός του ο Τάσος στο

εργαστήρι του της χαρακτηριστικής αργά το βράδυ, όταν ο Χαμπής πήγε κοντά του στην Αθήνα το 1971. Πόσες φορές, παρόλο το περασμένο της ώρας, ο Χαμπής κάνει το ίδιο και σ' εμάς! Και τα κατάφερε. Κατάφερε με τη σκληρή δουλειά, την ίδρυση της Σχολής Χαρακτικής το 1995 και των δύο Μουσείων Χαρακτικής στα Πλατανίστεια (2008) και στη Λευκωσία (2019) να διαδώσει τη χαρακτηριστική στη χώρα μας. Δίκαια, λοιπόν, τον τιμά η Europa Nostra και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με το Βραβείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Άξιος!

ΕΛΕΝΗ ΠΑΝΑΓΙΔΟΥ: Το έργο του είναι ανεκτίμητο

Γνώρισα για πρώτη φορά τον Χαμπή το καλοκαίρι του 2008, στα δωρεάν μαθήματα χαρακτηριστικής που προσφέρει εις μνήμην του δασκάλου του Α. Τάσου. Από τη πρώτη στιγμή βίωσα μια ιδιαίτερη αίσθηση οικειότητας, για την οποία φυσικά ο ίδιος ο Χαμπής ήταν και συνεχίζει να είναι «υπεύθυνος». Αυτή, λοιπόν, η ανεπιτήδευτη προσέγγιση που έχει για τον κόσμο, μου έδωσε τη δυνατότητα να συνδεθώ μαζί του σε ένα βαθύτερο επίπεδο, καταρρίπτοντας το οποιοδήποτε φράγμα μεταξύ ενός σπουδαίου καλλιτέχνη και μιας νέας που τότε έκανε τα πρώτα της βήματα στη χαρακτηριστική τέχνη.

Με το πέρασμα του χρόνου, είδα πως η μεγάλη αγάπη του για τη χαρακτηριστική δημιούργησε μια μεγάλη κοινότητα από μικρούς και μεγάλους που έμαθαν και αγάπησαν τη χαρακτηριστική μέσα από τον ίδιο. Ακούραστος τόσα χρόνια, προσφέρει τις γνώσεις του με περισσή αγάπη σε όποιον τις έχει ανάγκη. Το έργο του είναι ανεκτίμητο και αποτελεί σαφώς μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Ως εκ τούτου, η φετινή βράβειυσή του από τα Ευρωπαϊκά Βραβεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς/Βραβεία Europa Nostra, δεν είναι τίποτε άλλο παρά το επιστέγασμα μιας μεγάλης καλλιτεχνικής πορείας κατά την οποία ο Χαμπής συνέλαβε στην ολότητά του τον κυπριακό πολιτισμό, εκφράζοντάς τον με ρεαλισμό και αμεσότητα στη χαρακτηριστική τέχνη.

Πηγή: filenews.com